



PO TAURAGNŲ DANGUM

Tauragnų krašto bendruomenės laikraštis

2019 birželis Nr.120



...dilgteli širdį
kad tu jau sapnuoji
tik išsipildančius sapnus
vienas iš jų
apie ežerus
skendinčius ūkuose
arba apšviestus saulės
arba mėnesienos
arba laistomus skaidriųjų
vasaros liūčių ašaromis
dursteli širdį
kad tu tik sapnuoji...

Romas Sadauskas

Nuotraukoje: Tauragno
ežeras

Danguolė Trimonienė Prasminga ir smagi šventė

Birželio 29 d. tauragniškiei ir svečiai rinkosi į tradicinę Kraštiečių šventę. Susirinkusius pirmiausiai pasveikino mažieji tauragniškiei – darželio ir mokyklos vaikai. Vadovaujami mokytojos Aldonos Tartilienės vienodais baltais rūbeliais apsirengę vaikai kaip paukščiai suskrido į sceną lyg sakydami – „Visados tolimi, niekad vos svetimi mes lyg paukščiai visad susišaugsim...“ Mažuosius keitė moterų ansamblis „Gelmė“, vadovaujamas Vilmos Valienės. Skambėjo dainos apie tėviškę. Susirinkusius taip pat sveikino seniūnas Alvydas Danauskas, renginių organizatorė Danguolė Trimonienė. Sveikinimo žodį tarė Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus Audrius Remeikis. Kraštietis prof. Stasys Šinkūnas atvežė prasmingą ir jautrią knygą, skirtą anksti išėjusios žmonos atminimui. Iš nuotraukų, komentarų, laiškų galima nemažai sužinoti ir apie patį Stasį Šinkūną, kilusį iš Vyžių kaimo.

Po oficialiosios dalies UKC Tauragnų skyriaus vaikų ir jaunimo dramos studija parodė nuotaikingą ir pamokantį spektakliuką „Pusė kilogramo cukraus“ (rež. Loreta Juškėnienė). Neprailgo laikas ir laukiant koncerto. Susirinkusieji žiūrėjo LRT televizijos neseniai sukurtą laidą – „Daktarė Eugenija Šimkūnaitė – draugų atsiminimuose ir ant kapo žydinčioje vyšnioje“. Juk yra kuo pasidžiaugti – 2020 metus Seimas paskelbė dr. Eugenijos Šimkūnaitės metais.

Po pertraukėlės puikių dainų pynę padovanojo Ignalinos kultūros centro ansamblis „Iš širdies“ (vadovė Loreta Kuksėnienė).

Šventė tęsėsi kieme. Nors kilęs stiprus vėjas dar prieš šventę išvartė

ir net sulaužė kiemeliams paruoštas palapines, tačiau geros nuotaikos nesugadino. Kieme laukė įvairūs gardumynai. Pasistengė mūsų seniūnaičiai ir jų pagalbininkai, kad tauragniškiei ir svečiai neišeitų alkani. Susirinkusieji ragavo net dviejų rūšių šaltibarščių (gamino Tauragnų seniūnaitė Giedrė Tubelienė ir muziejininkė Gražina Grašienė). Piliakalnio seniūnaitė Danutė Valkauskienė privirė net „zacirkos“. Sėlės seniūnaitis Raimundas Kairionis kepė kiaušinius su lašinkais. Matyt, buvo labai skanūs, nes greitai neliko. „Kavinėje“ po dangumi galima buvo paskanauti naminės duonos su sviestu, sūrio, šviežio medaus, įvairių pyragų. Tai vis darbščių moterų darbo rezultatas. Naminiais produktais parėmė



Sveikinimai susirinkusiems



Danutės zacirka



Janės pamokos



Šypsenos žavios – šaltibarščiai skanūs



Verpti moko Bronė Rožienė



Jonė ir Kamilė kvietė pajodinėti gražuoiais žirgais



Muzikantai grojo šauniai

Šeimatis seniūnaitis Marius Vapsva, Klykių seniūnaitė Dalia Jackūnienė iškepė duonos.

Grojo nepailstantys muzikantai – Pranas Virvytis ir Gintautas Lisauskas. Beklausant smagios muzikos buvo galima išmokti verpti (mokė Bronė Rožienė iš Maleckažemio). Už padovanotas vilnas ačiū Ievai Kuliešienei. Labai „paklausios“ buvo Janės Šinkūnienės padarytos skrybėlės iš klevo lapų, kai kurios moterys ir pačios išmoko pasidaryti. Kiemelyje prie kultūros namų Jonė ir Kamilė kvietė pajodinėti gražuoliais žirgais.

Šventės pabaigoje vyko aukcionas – buvo parduodamas menininko Vytauto Šemelio darbas – didžiulis angelas. Ilgai siūlyti nereikėjo – darbą įsigijo Giedrė Tubelienė.

Šventę rėmė Tauragnų krašto garbės pilietis Algis Trinkūnas ir jo vadovaujama įmonė „Agrenta“. Sekmadienį 11 val. bažnyčioje buvo laikomos šv. Mišios už Tauragnų krašto žmones. Ačiū visiems, kurie stengėsi, kad šventė būtų ir prasminga, ir smagi.

Danguolė Trimonienė

Mūsų Romualdui Šimkūnui – 85

Drįstu rašyti – *mūsų*, nors turbūt taip galėtų pasakyti ne tik tauragniškiei, bet ir daugelis tų, kurie jubilio gimtadienio išvakarėse susirinko Vyžių kaime, kad pasveikintų su gražia sukaktimi ir kartu pasidžiaugtų prasmingais R. Šimkūno darbais. O jų išties daug. Per ketvirtį amžiaus mūsų kraštiečiai sukūrė per 400 darbų – stogastulpių, kryžių, lentų, neskaitant įvairių smulkesnių suvenyrų.

Dalis darbų gražiai sugulė į visai šviežių knygą – „Kalto muzika“, kurią autorius dovanojo susirinkusiems. Spalvotos nuotraukos primena autoriaus darbus gimtuosiuose Vyžiuose, Tauragnuose, Daunoriuose, Minčioje, įvairiose kitose seniūnijose, nukelia ir į Ignalinos, Zarasų, Anykščių, Švenčionių, Kauno, Šiaulių rajonus, kur taip pat galima pamatyti R. Šimkūno medžio darbus. Autorius yra apdovanotas Seimo, Vyriausybės atstovų, įvairių rajonų merų, seniūnų, draugijų padėkos raštais, tačiau tauragniškiams, žinoma, mieliausias apdovanojimas yra 2005 m., kada už indėlį į Tauragnų krašto kultūros, švietimo, literatūros ir visuomenės gyvenimą Romualdui Šimkūnui buvo suteiktas Tauragnų krašto garbės piliečio vardas.

Šventėje Vyžiuose buvo pasakyta daug gražių ir prasmingų žodžių, susirinkusiems grojo UKC Tauragnų skyriaus kapela „Tauragna“, vadovaujama Vilmos Valienės. Gražaus žmogaus gražus jubiliejus tėviškės *atšlaimė*, kur ošia kažkada trims sūnums pasodinti ąžuolai, kur rymo rūpintojėlis dar ir dar atkartoja prasmingus R. Šimkūno žodžius: „Tik sielos namuose – gimtiniėje – pailsi mintys. Dabar jau supratau, kodėl mes, palikę gimtąsias vietas, vėl sugrįžtame į jas. Kad ir

„Laikas lyg vėjas dienas išnešioja,
Tarsi duoną metus atriekia.
Tai, kas buvo, nesikartoja,
Tik širdy ilgam pasilieka...”

Birželio mėnesio jubiliejai

SVEIKINAME

60 metų jubiliejų švenčia tauragniškęs **Anfiza Vasilkova, Stasė Šinkūnienė** ir **Rimutė Bobelienė**;

75 metai sukanka **Jonui Stanislovui Maniušui** iš Tauragnų kaimo;

80 metų sukaktį pažymi tauragniškis **Stanislovas Juška**;

85 metai sukanka **Joanai Taleikienei**;

90 metų jubiliejų pažymi **Ona Dausienė** iš Juodiškių viensėdžio ir tauragniškę **Veronika Bilaišienė**.

kaip pažintume kitus kraštus, gyventi be mažos gimtinės neįmanoma. Žmogus laimingas, kol ją turi.

Sveikiname gerbiamą Romualdą Šimkūną su prasmingu jubiliejumi linkėdami, kad rankos ir širdis dar ilgai nepavargtų, o mintys sugultų į naują knygą.



Tauragniškių pulkelis su kraštiečiu Romualdu Šimkūnu

Birželio 19 d. laikraštyje „Utenos diena“ buvo išspausdintas straipsnis apie mūsų Pirmosios pradalgės šventę. Siūlome paskaityti.

Vytautas Ridikas

Beržų pavėsyje – Pirmosios pradalgės šventė

Tauragniškiai Sekmines kasmet tradiciškai mini susirinkdami Pirmosios pradalgės šventėje. Šiomet renginys vyko Beržatilčio viensėdyje (Tauragnų sen.), Juodvalkių sodyboje. Rajoninėje pirmosios pradalgės šventėje, be tauragniškių, pasirodė ir pjovėjai iš Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių bei Utenos seniūnijų. Tarp 17-os dalyvių pradalgės guldė ir keturios moterys.

Dalis dalyvių ir šventės organizatorių, susirinkę prie Utenos kultūros centro (UKC) Tauragnų skyriaus, automobilių vora pirmiausia patraukė į Grašių kaimą, kur žaloji Audronės ir Žaimanto Musteikių karvutė buvo papuošta vainiku. Per Sekmines garbinti gyvulius ir augmeniją – sena tradicija. Turbūt neatsitiktinai buvo pasirinktas ir Beržatilčio viensėdis, kuriame dar gyva protėvių dvasia, kuriame išaugo trys seserys ir keturi broliai Juodvalkiai, į kurį dar ir šiandien suguža plati giminė. Septynių vaikų motina Veronika, pasak nuolat viensėdyje gyvenančio jos sūnaus Laimo Juodvalkio, džiaugiasi net 73 artimųjų (sudėjus visus žentus, marčias, 20 anūkų su 26 proanūkiais) dėmesiu bei galimybe matyti juos laimingus ir besišypsančius.

Anot L. Juodvalkio, Beržatilčio viensėdis ypatingas dar ir tuo, kad jis šiose apylinkėse nėra nukirtęs nė vieno beržo – graži beržų alėja, atlydinti prašalaitį į viensėdį, žavi savo didybe. Per Sekmines garbinti beržą su ypatingu dėmesiu jauniems berželiams buvo priimta nuo senovės. Anuomet pagonyms medį laikė žmogaus ir visos gyvūnijos protėviu. Anot kai kurių etnologų, medis simbolizavo Visatos amžinumą, gimimą, mirtį ir atgimimą, mat jis žiemą apmiršta, o pavasarį vėl sužaliuoja. Visi puikiai žinome, kad medis simbolizuoja ir visą pasaulį: jo šakos – dangų, kamienas – žemę, šaknys – požemį. Kaip „Utenos diena“ tvirtino L. Juodvalkis, beržas jų šeimoje garbinamas ypatingai, nes jis išsiskiria iš kitų medžių tuo, kad yra itin gyvybingas – pirmasis pavasarį išsprogsta, auga net ir prastoje žemėje.

Šventė, apsupta beržų šlamėjimo, buvo tikra atgaiva ne tik pjovėjeliams, bet ir grėbėjėlėms. Aišku, kaip ir dera šeiminkams, jų buvo gausiausia. UKC Tauragnų skyriaus renginių organizatorė ir Tauragnų krašto bendruomenės vadovė Danguolė Trimonienė pasistengė, kad netrūktų darbininkų (pasikvietė net iš kitų seniūnijų), kad ir grėbėjos, ir pradalgių kratytojos būtų nusiteikusios rimtam darbui. Pasak jos, šiandien sunku surasti grėblį, dar sunkiau – dalgį. „Viena moterėlė pusė Tauragnų aplakstė, kol surado tinkamą šiam darbui įrankį“, – atviravo šventės organizatorė.

Pjovėjai turėjo dėvėti šiaudines skrybėles, todėl, kaip sakė viena šios šventės dalyvių, kai visi išsiskirstė pjauti vešlios Juodvalkių pievos žolės, buvo gražu

žiūrėti: pakrūme nuvilnijo pjovėjų – vyrų ir moterų – vora. Visiėjo vienas paskui kitą, nepamiršdami papustyti dalgių, valandėlę atsikvėpdami ir vėl kibdami į darbą. „Ne taip ir paprasta mosikuoti dalgiu, kai jau esi atrpatęs nuo tokio darbo, nors įgūdžiai dar išlikę“, – teigė pjovėjų grandies vedlys Tauragnų seniūnijos seniūnas Alvydas Danauskas ir pridūrė, kad anksčiau pjovėjai, eidami į kitos pradalgės pradžia, nupjautą žolę patys kitu dalgio kotu ir iškratydavo, taip pramankštindami raumenis bei pakeisdami darbo pobūdį.

Patyrusiems pjovėjams nenusileido ir moterys. Viena jų atvyko iš kaimyninio Maleckazemio kaimo. Šiomet Natalijai Valkauskienei sukako 80 metų, tačiau ši guvi moteris nė kiek neatsiliko nuo vyrų ir pradalgę guldė ne ką prasčiau už profesionalus. „Praėjusiais metais dalgele du kartus nupjoviau po du hektarus nuosavos pievos, nes reikėjo šerti 15 avyčių. Buvo maža žolės“, – sakė ir šįmet tokį pat užsiėmimą tęsianti senolė.

Prie vyrų pjovėjų prisijungė ir šiuo metu Ukmergės krašte gyvenanti garsioji paukščių pamėgdžiotija, kilusi iš Tauragnų krašto, Sėlės kaimo, Gražina Gabrilavičienė. Ji moka ne tik pamėgdžioti daugybės paukštelių balsus, bet ir imituoti varlių kurkimą.

Jauniausia tarp moterų – Tauragnų krašto dukra Asta Bilaišytė, kuriai kiek nepasisekė, nes lūžo dalgio kotas.

Po pirmos ilgos pradalgės visi pjovėjai buvo pakviesti atsigaivinti gira ir suvalgyti vieną kitą D. Trimonienės ir Vilmos Valienės keptą blyną su Gražinos Grašienės darytu padažu.

Atsipūtę pjovėjai vėl kibo į darbą, bet didžiulės Juodvalkių pievos neįveikė, palikdami šeiminkams pjauti ją mechanizuotai.

Vėliau, susirinkę erdviam kieme, pjovėjai, grėbėjos ir visas gausus šventės dalyvių būrys vaišinosi blynais bei kiaušiniene. Kiaušinienė, dar kitaip piemenų pautiene vadinama, pasak etnologų, įvairiose Lietuvos vietose buvo kepama skirtingai. Vienur tai buvo daroma po pietų, kitur – vakare ar net per visą naktį. Paprastai šeiminkės kiaušiniene kepdavo piemenims, kurie ganydavo jų karves, o tie, ją valgydami, dainuodavo dainas. Pagoniškais laikais kiaušiniene būdavo aukojama dievams, kad banda būtų sveika, o karvės pieningos.

Taip unikalaus krašto žmonės, iki šiol menantys tradicijas, jau ketvirtą kartą susibūrę palydėjo dar vieną vasaros šventę, visiems priminę bendrystės svarbą. Nesibaigiantys

šokiai ir muzikos garsai, kuriuos kūrė to paties kultūrinio židinio kaimo kapela (vadovė Vilma Valienė), kartu su beržų šlamesiu skambėjo dar ilgai.



Dėkojame *atšlaimo* šeimininkams – Birutei ir Laimui Juodvalkiams



Vainikuota Audronės ir Žaimanto Musteikių karvutė



„Pjovėm šieną per visa dieną...“



„Ein broleliai per lankelę su pieno dalgeliu...“



Darbo užteko ir moterims



Pjauti padėjo skambios dainos



Sekminių kiaušiniene

Bronė Juknevičienė Į Tauragnus prašiausi...

Tauragnams labai pasisekė su medicinos darbuotojais. Net trys yra gavę Tauragnų krašto garbės piliečio vardus: Algimantas Bartkevičius 2005 m., Kazimieras Preikša 2008 m. ir Aldona Driukienė 2012 m., o Arvydas Paleckis š. m. gegužės 2 d. tapo Nusipelnusiu Lietuvos gydytoju, buvo apdovanotas garbės ženklu. Kiti – felčeriai, medicinos seserys – nors ir nepelnė apdovanojimų, bet žmonių minimi tik geru žodžiu.



Kazimieras Preikša, 2018 m. Eugenijos Levin nuotrauka



Vienas iš K. Preikšos pomėgių – bitininkystė. Su anūke Liepa Marija Bajoriškių kaime, Leliūnų sen.

Gydytojas odontologas Kazimieras Preikša (g. 1946) Tauragnuose dirbo 10 metų. Turėjo savų

priežasčių čia atvykti, o atvykęs ir ilgam pasilikęs, Tauragnuose darė daugiau, nei privalėjo. Tauragnų krašto garbės piliečio vardas jam buvo suteiktas „Už ilgametį, nuoširdų ir nesavanaudišką rūpinimąsi Tauragnų krašto vaikų sveikata“. Wikipedia (laisvoji enciklopedija) jį pristato kaip Lietuvos ir Utenos rajono politinį bei visuomenės veikėją. Internetinėje erdvėje www.8diena.lt (redaktorius Gediminas Kajėnas) 2018 m. rugsėjo 28 d. pristatomas reportažas apie K. Preikšą „Įamžinti šešėlius“. Gydytojas daugybę metų, gal nuo 1957-ųjų, nesiskyrė su fotoaparatu, o vėliau ir su filmavimo kamera. Kamera buvo mėgėjiška, nufilmuoti kadrai begarsiai, bet K. Preikša užfiksavo daugybę unikalių momentų iš kraštotyros ekspedicijų po Lietuvos regionus, filmavo kaimų muzikantus, liaudies instrumentų meistrus, kasdienybę ir šventes, net buvo nufilmavęs įvykius Kaune 1972 m., kai gegužės 15 d., protestuodamas prieš sovietų valdžią Lietuvoje, susidegino Romas Kalanta. Vėliau, kratų metu, šios juostos pradingo. K. Preikša sako: „Istorija mane domino visuomet. Tačiau dabar, žiūrėdamas šiuos savo įrašus, kuriems jau penkios, keturios dešimtys metų, staiga pasijuntu grįžtantis atgal į jaunystės dienas, ir šie vaizdai žadina ne tik sentimentus, bet ir prisiminimus... Ir džiaugiuosi, kad pavyko įamžinti šiuos šešėlius... Gal tokiu būdu jie išliks ne tik mano paties atmintyje“.

K. Preikša buvo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės Utenoje narys. Apie šį svarbų ir įdomų jo gyvenimo laikotarpį galima perskaityti buvusio Utenos kraštotyros muziejaus direktoriaus Balio Juodzevičiaus sudarytoje knygoje „Utenos Sąjūdis“, Utena, 2013.

Apie darbą ir gyvenimą Tauragnuose pasakoja Kazimieras Preikša: „Į Tauragnus prašiausi... Dar prieš pradėdamas dirbti nuolat, vieną žiemą gal savaitę–dvi Tauragnuose pavadavau kolegę stomatologę – ir tas vaizdas pro senosios ambulatorijos langą... Pagalvojau, kad Tauragnuose turėtų būti puiku. Ambulatorijoje tada dirbo daktarė Petroševičienė, tokia slapukė, net apylinkės pirmininkas nežinojo, kad ji palieka Tauragnus. Aš sužinojau, kad ji išvažiuoja į Šiaulius ir nuėjau pas vyr. gydytoją Lazdauską prašyti, kad man leistų persikelti į Tauragnus. Galvojau, kad nusivešiu savo senovinių muzikos instrumentų rinkinį. Kaime bus saugiau ir geriau, o ir nuo saugumo *budrios akies* toliau, nors nuo jos nepabėgsi... Susitariau su apylinkės pirmininku V. Atkočiumi, kad duos kambarėlį. Sutarto kambarėlio negavau, davė kitą, bet klebonas B. Šlapelis pasiūlė apsigyventi senojoje ambulatorijoje. Ten nemokamai gyvenau 10 me-

tų. Už tai sau įsipareigojau Tauragnų vaikus gydyti nemokamai.

Senijoje ambulatorijoje jau dirbo daktaras Arvydas Paleckis, I aukšte buvo registratūra, procedūrinis, dirbo vaikų sesutė Gražina Čečergienė. II aukšte – medikai Jonas Lingė, Aldona Lekavičienė, Birutė Blažienė. Naujasis pastatas erdvus, bet žmonės netapo sveikesni. Tauragnuose dabar daug tuščių pastatų, miesteliui jų per daug. Mokykla uždaryta, darželis, kolūkio kontora tušti, didžiulis seniūnijos pastatas – pastatai neišnaudojami.

Darbas buvo puikus, kolektyvas labai geras. Bet medžiagų, kokių gražtelių reikėjo kažkaip gauti iš poliklinikos, ten kažkam padėjai – taip ir išmeldei medžiagų. Mane pakvietė dirbti į Utenos alaus kombinatą. Darbuotojų ten buvo apie 1000. Priimdavau ir jų šeimų narius, taigi pacientų viso galėtų būti apie 4000. Tauragnų seniūnijoje gyventojų skaičius irgi buvo panašus. Paskaičiavau, kad Alaus kombine per metus išlaidos siekė 25 000 rublių, o Tauragnuose – 125 000 rublių! Niekas į kišenę neįsidėjo tų pinigų – daug kainavo šildymas, elektra, kiti ūkiniai dalykai. O ant medicininio stalo – tuščia, priemonių gydymui labai trūko. Labai neefektyvu.

Tauragnuose santykiai su žmonėmis buvo geri. Bet buvo vienas nemalonus susidūrimas su Vladimiru Aleksejevu iš CK (Komunistų partijos centro komiteto). Tuo metu Tauragnų ambulatorijoje buvau tik pavaduojantis gydytojas. Aleksejevienei ištraukiau dantį. Dešimčiai procentų pacientų būna komplikacijos po tokios procedūros, jos nepavojingos, tik labai skausmingos. Ir šiuo atveju nebuvo nieko išskirtinio. Atlikau, ką reikia, ir pasakiau ateiti po keturių dienų. Tikriausiai buvo taip, kad sūnus paskambino mamai, paklausė, kaip ji jaučiasi. Aišku, ji pasiguodė, kad skauda. Dirbau kabinete, atėjo Birutė Blažienė visa išbalusi, sako, skambina iš CK. Atsiliepiu, prisistatė, kad skambina Vladimiras Aleksejevas iš CK ir pradėjo domėtis, ar tą atlikau, ar aną padariau. Su manimi kalbėjo pakeltu balsu. Aš pasakiau, kad nemokytų manęs dirbti ir padėjau telefono ragelį. Grįžau prie savo paciento, o po kokių dešimties minučių paskambino vyr. gydytojas. Paklausė, kas toks Aleksejevas iš CK. Pasakiau, kad nepažįstu, nežinau, kokios jo pareigos, gal rūbininku dirba. Vyr. gydytojas pasiūlė išeiti, kaip išvengti dar didesnių problemų – kviesti *greitąją* ir paguldyti pacientę į stacionarą. Tą pačią dieną man į namus paskambino ir iš Sveikatos apsaugos ministerijos. Ministerijos vyr. stomatologė man liepė nuolat raportuoti apie pacientės būklę. Štai ką tuo metu reikė skambutis iš CK!

Aleksejevienę paguldė į ligoninę. Atėjau šeštadienį jos apžiūrėti, bet tas skambutis suardė mūsų santykius su paciente, jaučiausi lyg priverstas atlikti tai, ką privalau. Pasikviečiau kolegę Uborevičienę. Ji

nesuprato, kokia čia problema, nes jos tiesiog nebuvo! Tada papasakojau visą istoriją. Uborevičienė iškart pasiūlė vežti į Vilnių, *grūsti toliau nuo savęs*, jei jau skambučiai iš CK ramybės neduoda. Nuvežėme į Tiltto gatvę, ten buvo stomatologinis stacionaras prie Raudonojo Kryžiaus ligoninės. Ten irgi nesuprato, kokią čia *mirštančiąją* atvežėm. Priprašiau, kad paguldytų, sakau, išlaisvinkit mane nuo *teroristų*. Sakiau, kad kiekvieną dieną skambina iš ministerijos, turiu atsiskaityti.

Tik vėliau sužinojau, kad Vladimiro Aleksejevo uošviui po danties ištraukimo buvo didelių problemų, pasibaigusių mirtimi, todėl žmogus taip sureagavo. Jis galvojo, kad gydytojas kyšio nori, tik gavęs pinigų žiūrės seną žmogų. O kai jis paskambino – jau gydys, kaip reikia. Sūnus lydėjo mamą į Vilnių, visada stebėjo medikų veiksmus. Aš paklausiau, ką jis darytų, jei paskambinčiau Gorbačiovui? (Tada jau buvo prasidėjusi Gorbačiovo *pertvarka*). Po mano klausimo Aleksejevo pasikeitė ir balsas, ir tonas, ir apie kyšį jau nekalbėjo, tik pasakė: „Mes abu pasikarščiavome“. Tai nebuvo atsiprašymas, tik kompromisinis pasakymas.

Daugiau nieko panašaus nebuvo. Tauragnuose buvo puiku, su vaikais linksma. Jie ir *šposų* iškrėsdavo. Vienas pakabino ant durų lapelį „Moksleiviai priimami be eilės“ ir savo draugę taip be eilės įvedė pasitikrinti dantų.

Kai vėl grįžau į Uteną, dirbau savo privačiame kabinete, vieną dieną per savaitę skirdavau Tauragnų vaikams, tesėjau sau duotą pažadą. Norėjau, kad jie turėtų pinigų kelionėms.

Pratęsdamas mintį apie keliones, gydytojas K. Preikša prisiminė dabar jau mirusį mokytoją Tomą Glodą, kuris, jau būdamas pensininkas, lydėdavo studentus į ekskursijas, kurias galima pavadinti kraštotyrimėmis ekspedicijomis. Duodavo detalius maršruto aprašymus, o dviejų dienų kelionė su nakvyne kainuodavo 2 rublius... Jei kuris studentas būdavo iš to krašto, per kurį keliaudavo – prašydavo papildyti pasakojimą apie žymias vietas ir žmones. Mokytojas stebėdavo iš šono ir ... pildydavo pats. Toks puikus buvo krašto pažinimas! „Visa Lietuvėlė aplankyta! Tokio lygio žmonių dabar reta“, – mokytojo T. Glodo negali pamiršti gydytojas. Prisiminė ir auklėjimo metodus: jei kas iš keliautojų numesdavo šiukšlę, nieko nesakydavo, bet pakeldavo pats. Ir to užtekdavo, kad daugiau niekas nešiukšlintų. Ir su autobusiuko vairuotoju buvo *susigiedojęs*. Jei kas pro langą išmesdavo butelį, vairuotojas sustodavo, liepdavo surasti ir atnešti atgal, ką išmetei. O kaip aukštoje pakelės žolėje tą butelį surasi?! Pamoralizuodavo, saky-

davo, kad geriau ant grindų butelį palikit, bet pro langus nemėtykit.

„Jei dabar mokytojas važiuotų iš Utenos iki Kauno, vien iki Biržinkos jau būtų keturi sustojimai, ir visur turėtų ką papasakoti. Ekskursijos ne tik būdavo puikiai suplanuotos, maršrutai surašyti, net ir pavadinimai sukirčiuoti! Vienos ekskursijos metu mokytojas Glodas padovanojo mums dovaną – reginį Plokščių kaime nuo Plikio kalno į saulėlydį Nemune. Nuostabių akimirklų buvo ne viena, bet ši labai įstrigo. Mokytojo vedamų ekskursijų metu nebuvo laiko parduotuvėms!“

Ačiū gydytojui, kad surado laiko pasikalbėti. Tikiuosi, kad laikraščio skaitytojai susiras nurodytus šaltinius ir paskaitys daugiau apie geriamą gydytoją, kraštotyriminką, sąjūdiečių Kazimierą Preikšą.

Bronė Juknevičienė

Po Baltarusiją pasižvalgius

Baltarusijoje iki šios kelionės buvau du kartus. 2014 metais kartu su kolegomis iš Utenos kraštotyros muziejaus lankiausi istoriniame mieste Polocke ir sostinėje Minske. Žinoma, lankėme muziejus, bet daug vaikščiojome ir šių miestų gatvėmis, ir ne tik centrinėmis, ėjome į parduotuves, gyvenome ir valgėme viešbučiuose, bendravome su kolegomis muziejininkais. Polocko gatvės kaip tik buvo neseniai sutvarkytas, pastatytos naujos tvoros, juosiančios privačius namus, nes taip pasiruošta prezidento A. Lukašenkos vizitui. Nors ir nemandagu, bet pro tvorų plyšius pažiūrėjome į kiemus – į akis krito aukšta žolė kiemuose, suklypę maži sandėliukai, netvarka, o gėlynų nesimatė. Nė vieno kiemo atviro – visi už tvorų. Atskira tema – maistas...

Gardine gyvenome sanatorijoje, valgėme pietus ir pusryčius. Pietūs kaip pietūs, būna ir geriau, bet pusryčiai... Maisto liko, nes jis neskanus, o ir prekinė *išvaizda* nekokia. Tikrai galvojau, kad per penkerius metus šioje srityje baltarusiai pažengė pirmyn – juk ir Polockas, ir Gardinas istoriniai miestai ir sulaukia daug turistų. Gardine, žinoma, galima pavalgyti mieste. Mes valgėme kavinėje prekybos centre „Old City“. Įspūdžiai – patys geriausi. Jauni, malonūs, bet neįkyrūs padavėjai, labai skanus ir pigus maistas. Vakarienė su dviem porcijomis bulvinių blynų (balt. kalba vadinasi *draniki*) su priedais, ne paties pigiausio vyno taure, bokalu alaus, gera kava, pyragu ir gėrimu mums abiems su vyru (su arbatpinigiais) kainavo 50 Baltarusijos rublių

(eurais – apie 22). Kodėl sanatorijoje negali būti ruošiamas nors kiek skanesnis maistas?! O prisiminus Polocką – net sunku įsivaizduoti pietus, paruoštus iš to, ko nesuvalgėme per pusryčius (štai kur taupumas!), miniatiūrinį vištienos gabaliuką su vandeningomis bulvėmis, daržovių nėra, o žuvis tokia, kad ją reikia vadinti žuvies skonio vandeniu, gautu atšildžius ledą. Kavos nėra, yra tik kavos gėrimas (prisimenat, buvo toks kavos gėrimas „Vasara“?), o saldumynai – sausainiai, tokie, kaip mūsų „Gaidelis“. Labai stebėjomės, nes parduotuvėse matėme ir kumpio, ir sūrių, ir saldumynų. Polocke kolegos muziejininkai sakė, kad turistų jie sulaukia, bet retas kuris lieka nakvoti. Žinoma, su tokiu maistu viešbutyje... O pasirinkimo tiesiog nėra. Minske jau buvo kitaip: ir viešbutis tvarkingas, ir maistas geras.

Grižtu prie kelionės į Gardiną. Iš karto sakau – kelionė buvo įdomi, turininga, puikiai organizuota, gida – išmanantys savo darbą. Iš bendrakeleivių nugirdau, kad Gardine daug sovietizmo. Taip, jo daug. Gida rodo, kas svarbiausia ir įdomiausia jų mieste. Mūsų gidas, tarp kitko, jaunas, pasididžiudamas sakė, kad jų Šlovės pilkapis aukštesnis, nei Minske. Matėme vestuvininikus, kurie fotografavosi prie pilkapiro ir sovietinės karinės technikos fone. Geras fonas, ką ir besakyti. Bet taip atrodo mums. Baltarusiams tokia fotosesija atrodo natūraliai. Karinės technikos paminklų Gardine yra ir daugiau. Centre labai erdvioje aikštėje prie nuostabių dramos teatro rūmų ant postamento užkeltas tankas. Antrą kelionės dieną lankėmės atkurtoje sovietinių partizanų stovykloje. Gidas sakė, kad Gardino apylinkėse veikė ir antisovietiniai partizanai, bet atkurta tik sovietinių partizanų stovykla. Jie nugalėjo fašistus, ir tuo viskas pasakyta. Su pasididžiavimu rodė įtvirtinimus, dzotus, pasakojo apie karą. Baltarusiams tokia istorija yra svarbi ir šventa. Eidami klausytis vargonų muzikos, sustojome prie paminklinės lentos F. Dzeržinskiui. Gidas pasakojo apie jį kaip apie svarbią istorinę asmenybę. Mums Dzeržinskis – budelis, 1917 m. įkūręs KGB pirmtakę ČK, Ypatingąją komisiją, skirtą susidoroti su bolševikų priešais. Dar buvo daug kartų paminėtas A. Lukašenka. Baltarusiams tokia istorija yra svarbi. Kai su latvių ir baltarusių muziejininkais lankėmės Tuskulėnų rimties parke, kur 1944–1947 m. slapta buvo užkastos sovietinio režimo aukos, matėme, kaip skirtingai elgėsi žmonės. Latviams pokario žudynės buvo ir jų tautos tragedija, o baltarusiai, ypač vyresnio amžiaus, netikėjo, kad žudynės, kurias vykdė sovietai, yra tiesa. Sukluso, tik kai gidas pradėjo skaityti Tuskulėnuose užkastų baltarusių pavardes. Štai taip...

Bet matėme ir kitokį Gardiną. Gausu Kijevo Rusios ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus menančių paminklų, įvairių religijų maldos namai – pasakodamas apie juos gidas ne vieną kartą pabrėžė,

kad lietuviai ir baltarusiai gyveno vienoje valstybėje – LDK. Informacijos buvo daug, kažin, ar tiek reikia. Kaip ir Polocke, Gardine puikiai *sugyvena* senieji ir sovietiniai istorijos paminklai. Dar buvo plaukimas Augustavo kanalu, kur įrengta šliuzų sistema. Fotografavom ir filmavom, kaip laivas įveikia šliuzus. Įspūdinga! Išlipę pamatėm daug žmonių, apsirengusių baltarusių tautiniais drabužiais, filmavimo kamerų ir pan. Ne mus filmavo, nors, įtariu, į kadra papuolėm. Nebent iškirps, kaip nereikalingus. Pasirodo, laukė atvykstant srities gubernatoriaus. Leistų sekmadienį žmonėms pailsėti!

Lankėmės Agrokomplekse – skulptūrų ir pramogų parke, į kurį veža visus garbingus svečius. Ten visko labai daug – ir medinės skulptūros, bet ne baltarusių folkloro motyvais, ir gyvūnai, ir sūpynės, ir visokie plastikiniai atrakcionai vaikams.

Kokių lauktuvių parsivežėm? Parduotuvėje salės darbuotoja pasiūlė nusipirkti sausainių, sakė, labai skanūs, tik brangūs, net 7 rubliai dėžutei (apie 3 Eur). Jos manymu, lietuviai turistai gali sau leisti tokius pirkti. Nepirkom, dar prisimenu baltarusiškų sausainių skonį... Tikslo apsipirkti neturėjom, bet šio bei to, ką dauguma lietuvių vežasi iš Baltarusijos, nusipirkom ir mes. Sovietskaja gatvėje (buvusi Rotušės), kurioje prekiaujama įvairiais dirbiniais, panašiai kaip ir Pilies gatvėje Vilniuje, išleidome paskutinius smulkius pinigus. Norėjau papuošalo, bet trūko 40 kapeikų. Baltarusis paėmė tiek, kiek turėjome. Buvo malonu.

Kas labiausiai patiko? Jau rašiau, kad kelionė buvo tiesiog gera. Pamatyti nematytas vietas, sužinoti, patirti – visada verta. Įsimintina buvo, kad pirmąją kelionės dieną pabaigėm vargonų muzikos koncertu liuteronų kirchėje. Tai buvo taip nuostabu! O antrąją dieną, kai jau iki išvažiavimo namo buvo likę keliolika minučių, nuėjome į katalikų bažnyčią (mūsų autobusas stovėjo netoliese). Bažnyčia nuostabi, tiesa, mišios buvo lenkų kalba, būna ir lietuvių, tik mes nepataikėm. Atėjome, kai mišios jau ėjo į pabaigą, susirinkusieji linkėjo vieni kitiems ramybės. Ir mes linkėjome, ir mums linkėjo. Mes – lietuviškai. Jausmas buvo labai geras.



Dalis ekskursantų prie valgyklos



Plaukiame Augustavo kanalu



Su darželiu atsisveikino net penki vaikučiai. Kitais metais į pirmą klasę eis **Mindaugas Stundžia, Saulė Bilaišytė, Elena Kuliešytė, Collinas Juodvalkis ir Emilė Panavaitė.**

Apie renginius trumpai

Birželio 22 d. kultūros namų darbuotojos su artėjančiomis Joninėmis pasveikino 15 Tauragnuose gyvenančių Jonų, Janinų, Janių... **Nuotraukoje:** Janę ir Jonę pasveikinus



KVIEČIAME

Liepos 6 d. renginiai

19 val. Bėgimas Tauragnų piliakalnis – Taurapolis.

20 val. Teatralizuotas renginys „Ant Taurapilio, ant kalno“. Bėgimo dalyvių apdovanojimais.

21 val. giedame *Tautišką giesmę ant Taurapilio piliakalnio.*

Žolelių arbata.

Veronika Narkūnienė, kilusi iš Balčių kaimo, jau daug metų gyvena Utenoje, tačiau gimtųjų vietų nepamiršta. Spausdiname gabalėlį jos kūrybos.

Tauragnai – senas, mažas, gražus miestelis
Buvo akmenimis brukavotas,
Darbar žmonių ašaros, prakaitas, kraujas
Jau asfaltu užklota.

Nedaug gal kas žino,
Kiek Tauragnų kraštas žymių žmonių išaugino
Mokslininkų, gydytojų, kūrėjų, aktorių, poetų
Ne vienas gali tikrai pasvajoti.

Tauragnai įsikūrę
Gražioj Aukštaitijos kalvoj,
Čia ir ežeras Tauragnas
Giliausias visoj Lietuvoj.

Taurapilio piliakalnis senas
Apipintas padavimais, legendom
Jo papėdėj daugos ir dūžta
Pavargusios Tauragno bangos

Ir čia Mokas su Mokiuku

Perplaukė ežerą gilų
Kitoj pusėj vieškeliu
Stovi pražilę ir tyli

Mokienei liepė plaukiant atgal nežiūrėti
Bet ji nepaklausė, atsigręžus atgal pažiūrėjo
Ir su vaiku
Ežero gelmėn nugarmėjo

Žmonės, kai pro šią vietą
Vieškeliu važiuoja,
Girdi, kaip Mokiene
Ežero dugne dejuoja.

Tauragną nuo Labės
Tiktai vieškėlis skiria
Nesutapo *natūros*
Ir jie išsiskyrė.

Padavė Tauragnui
Ranką Labė
Ir pasakė:
Smarkuoli, sudie.

Tauragnas niršo, bangavo, putojo,
Blaškėsi į šonus,
Rausės ir kasės į gylį,
Bet Labę gražuolę iki šiol vis dar myli.

Tauragniškiai girdim naktim,
Kai ežerus speigas sukausto ledu
Jie vienas kitą meiliai šaukia vardu
Ir per naktis apie meilę tyliai kužda abu.

Nors vieną kartą
Apsilankyti Tauragnuose verta,
Nueiti prie giliausio Tauragno ežero,
Pastovėti prie Labės
skaidrios kaip kūdikio ašara,
Mintimis paklaidžioti alėjom
senom Gineičių dvaro.
Žodžiu, po Tauragnų dangum
Visur gražu ir dūšioj gera.

ATA *Seniūnijoje*

Birželio mėn. mirė

FORTŪNAS LEKAVIČIUS, 92 m., Tauragnai
ALDONA MARIJONA VAŠKELIENĖ,
84 m., Tauragnų kaimas.

Užjaučiame artimuosius

Nuotraukos Dainiaus Atkočiūno, Ievos
Kuliešienės, Danguolės Trimonienės, Žymanto
Trimonio, taip pat iš asmeninių archyvų;
Redagavo ir maketavo Danguolė Trimonienė
Spausdino Utenos spaustuvė